

1

Pljačka

Maćak diže njušku da onjuši dašak vetra koji jedva da puni jedro, i otvara svoja ružičasta usta kako bi nešto rekao.

„Jau, jau”, kaže, a ja znam šta misli: skoro pa smo stigli.

Čudno je raspoložen; trza se i nervozan je, kao kada se sprema neki loš vetar. Možda je to zbog toga što smo čitav dan proveli na pučini, a od ulova ništa, što ne liči na nas. Kada se vratimo, kapetani će me naružiti: „Šta si to uradila sa mačorom, napunila mu njušku peskom?” Još jedan izgovor da me drže podalje od velikih brodova i ostave u ovom čamcu, u kojem, pored svih mreža i korpi, jedva da ima mesta i za nas.

Klizimo duž obale, brzo koliko nam ovaj slabašni vetar dozvoljava. Ovde su vam sve brda, stene i plaže sa sitnim šljunkom. Nema prostranih smeđih močvara niti ruševina gradova kakvih ima dalje na istoku. Još malo pa smo kraj rta i čim zamaknemo za njega,

ugledaćemo malenu stenovitu luku. I naše mestašce koje se proteže uz obronak dalje od luke.

Možda je mačak nanjušio ribu? Upletene riblje iznutrice u vodi luke, riblju krljušt koja poput perli ukrašava kamenje. Struži, seci, pakuj – dnevni kuluk ribara. A mačak je omiljen, sa svojim lepim sivim krznom i očima boje algi. Svi odreda, i muškarci i žene, časte ga poslasticama, nadajući se da ga mogu ukrasti. On to koristi do kraja, kad god može napuni stomak, ali šta god da rade i ma koliko ribe da mu daju, on će im zahvaliti, sve uredno pojesti, a onda se vratiti meni.

Zaokrećem jedro malo dalje od sebe u pokušaju da uhvatim taj oštri, slani vetar. Ipak i dalje sporo jedrimo kroz vodu, poskakujemo po malim talasima, iskričavo svetlim na suncu.

Mačak ponovo mjaukne.

„Šta nije u redu?“, pitam ga, ali neće da mi kaže već samo spušta prednje šape na pramac i samo tako stoji šibajući repom kao da jedva čeka da se vratimo kući.

Kod kuće nas čeka baka. U poslednje vreme baka zbog kostobolje ne silazi do luke, ali može da nas vidi sa prozora.

„Samo posmatram jedra“, kaže svaki put. Gleda brodove koji isplivljavaju i prebrojava ih kada uplovljavaju. Svakog dana ih broji. „Moru ne treba verovati.“ Držim da to najbolje zna, jer je deda tako okončao.

Kada je bila mlađa, i baka je ribarila sa kapetanom Grejhendom na brodu *Eni Mej*, ali ipak ne želi da se i ja time bavim.

„To te istroši i izanda“, kaže ona. „Pogledaj mene – pedeset i četvrta mi je, a kostobolja me je pretvorila u bogaljku. Zar stvarno to želiš, dete? Tegoban život na vetru da bi na kraju završila sa zardalim zglobovima?“

Zar postoji nešto drugo? Živeti u prastarom mestašcetu sa kaldrmom, vadeći riblju utrobu i čisteći joj krljušt za dva penija nedeljno? Ili se udati za farmera i orati zemlju? E pa, hvala lepo! Nije to za mene. U svakom slučaju, mačak je izabrao mene, je l' tako? To bi trebalo nešto da znači.

Slabašan vetar gura nas pokraj vidikovca, vlažnog zelenog parčeta zemlje kojeg izjeda more. U pradavna vremena, pre Propasti, tamo je stajala velika zgrada sa ogromnim tornjevima iz kojih je povozdan izlazila para. Ona je donosila svetlost i toplotu svim kućama u čitavoj zemlji. Možda je to samo još jedna od bakinih priča, jer su stare električne centrale sada samo plesnivi, trošan beton koji svake zime sve više otpada u more.

Mačak okreće glavu i gleda me.

„Jau jau, prr-jau”, ogłosi se, ali ja i dalje ne razumem šta pokušava da mi kaže. Napušta svoju osmatračnicu i otmeno skoči ka meni.

„Mi-jau!”, kaže on i gleda me pravo u lice. A zatim prilazi i zariva zube u ruku kojom držim kormilo.

„Jaoj!”, viknem. „Zašto si to uradio?” Jedino što razumem je da je zbog nečeg uznemiren. Može biti bilo šta: oluja, kitovi, jato riba koje sam propustila ili možda misli da se ne krećem dovoljno brzo.

„Reci šta nije u redu?”, pitam ga, ali je mačak i suviše uznemiren, samo se kreće u krug i reži.

Do sada je već trebalo da shvatim šta mi mačak priča. U tome i jeste stvar, jer morski mačak pomaže pri plovidbi i ribarenju – da kaže šta se u moru valja i da nanjuši dobar ulov pod talasima. Ali ja to još nisam shvatila. Lan Hindl kaže da tim pre ne treba da mi se dozvoli da ga zadržim. Obišao je skoro sve u mestu, govoreći kako mačak treba da mi se oduzme. Na svu sreću, baka je stala u našu odbranu, a nijedan od kapetana ne bi se usudio da je naljuti.

„Sâm je izabrao Lili. Znete da se tu ništa ne može, ako je mačak sam odabrao.” Tako je rekla; dohramala je skroz dole do *Starog meseca*, gde su svi pili, pušili i raspravljali u vezi sa mačkom. Mene naravno nisu pustili jer sam „samo devojčica”, ali sam ipak provirila kroz prozor i videla kako svi kapetani potvrdno klimaju glavama, kao oni mudraci o Božiću. Lan je međutim nastavio da gundā i slini. Čak je otišao da pita i paroha – verovatno se nadajući da će me izopštiti kao neku vešticu ili šta već. Endi je podrezivao ivice travnjaka na crkvenom groblju pa mi je rekao za to.

Lan dotrčava: „Parohu Rejnoldse! Lili Melkun je ukrala morskog mačka namamivši ga ribom!” Kao da sam tako nešto uradila? „A ja već dve godine čekam! Upisao sam se na spisak i šta sve ne!”

Da li si se ikada pitao zašto čekaš toliko dugo, Lane? Verovatno te nijedan mačak neće, eto zašto.

U svakom slučaju, Endi mi je rekao da je paroh uzvratio kako je to Božja volja, a onda se ljutito udaljio. Ne znam šta je to Lan očekivao: verovatno bi paroh morske mačke proglasio đavoljim pomagačima da je crkva negde više u kopnu. Ali tako nešto ne može da kaže u ribarskom mestašcetu, zar ne? Ne može, kada bezbednost svih zavisi upravo od njih.

Ugledam je tek pošto smo se izjednačili sa najjisturenijim delom rta. Glava anđela koja poskakuje u vodi. Izdubljena je u drvetu, ne baš vešto, a kosa joj je neobične crvene boje, kakvu nikada niste videli na stvarnom čoveku. Znam da je to glava anđela zato što je obično zakačena na pramac Endijejvog čamca, kome je dao ime *Andeo*. Ali Endi je nikada ne bi skinuo sa svog čamca! On je izrezbario tu glavu, sedeći na pragu svoje kuće i deljući drvo. Čak i pošto su mu se stariji dečaci, koji sede dole u luci, smejali i rekli da više liči na svinju nego na anđela, nastavio je da radi.

Mačak sada počinje da reži, mjauče i skače naokolo kao da je poludeo. Mogu samo da pripazim da mi ne skoči na glavu. I dok se tako branim i razjapljenih usta zurim u onu glavu koja plovi na jug u Španiju, čujem neki zvuk nalik na „puf”. Tamo na kopnu gori stara osmatračnica.

Naravno, osmatračnica ne gori jer je to u stvari svetionik. Velika gomila drva i potpale suši se naslagana na uzdignutoj platformi, zato što se vatra kod osmatračnice može videti u Vitamu, a onda oni upale svoju vatru. I tako se vatre pale duž čitave obale sve dok ne stignu do garnizona u Čičesteru.

Vatra se pali samo iz jednog razloga, a to su razbojnici.

Sada znam zašto je mačak tako pomahnitao, i dlanove mi obliva hladan znoj. I kada prođemo najistaknutiji deo rta, ugledam polomljene brodove u luci i dim koji se vije iz mestačeta. Previše je to dima, kao da gore kuće.

Pogled mi sa dima prelazi na olupine brodova koje plutaju po vodi, pa na vatru koja gori na rtu i ne verujem svojim očima. Isplovila sam samo na jedan dan! Kako je ovo moglo da se dogodi za samo jedan dan?!

U vodi oko mene sve je više drvenih parčića i komadića, pa korpi za ribu, a tu je i glatki brežuljak nečega što pluta po površini. Bez daha sam sve dok se talasi ponovo ne pokrenu i dok ne ugledam odeću, a ne telo. Ali, moglo je da bude i telo. Ako su razbojnici iznenada napali naše mesto, u njemu verovatno ima i leševa. O, samo da to nisu baka ili Endi, ili Heti ili...

Neka ne bude niko, čak ni Lan.

Okrećem kormilo i upravljam se što brže mogu, što me brže ovaj slabašni vetar nosi, ka kući.

* * *

Da bih ušla u luku, moram da proguram svoj čamac kroz čitavu plimu izlomljene drvene građe. Na pristaništu je mnoštvo ribara – samo stoje, ne razvrstavaju ribu niti krpe mreže. Na sebi imaju smeđe vunene džempere i dronjave pantalone koje svi ribari nose ispod kabanica; kao da su iskočili pravo iz kreveta i dotrčali do pristaništa. I svi zure negde preko vode, kao da tako nešto nikada nisu videli. I ja zurim, jer nijedan brod nije ostao čitav. Čitava flota dopola viri iz vode ili se naginje ka njoj zbog prelomljenih katarki. Sve izgleda kao da je neki džin sišao u naše mesto i skrckao sve barke da bi sebi napravio šibice.

„Lili! Lili!”

Eno ga Endi, maše i doziva me, dok njegova kovrdžava crna kosa štrči kao pečurka iznad svih ostalih glava. Isprva sam srećna što vidim da je živ i zdrav, ali mi se zatim stomak stegne. Jer, zašto mi maše i doziva me?

Kako prilazimo gatu, jedini zvuk je krckanje i škripa talasa od drvenih olupina. Zbog sveg tog iverja ne mogu sasvim da se primaknem zidu, pa ustajem i dobacujem uže ribarima. Vuku me njih šestorica, čak i kapetan Ejnsti, koji u poslednjih dvadeset godina prstom nije mrdnuo. Istupam iz čamca i penjem se kamenim stepenicama do pristaništa dok me mačak sledi. Svi me gledaju skamenjenih lica i stisnutih usana. Neki od njih odmahuju glavama.

„Razbojnici?”, pitam i nekolicina ih potvrdno klimnu glavom.

„Užasan, užasan dan”, kaže kapetan Ejnsti i prvi put ne zvuči uobraženo.

„Pojavili se jutros, bez upozorenja, pravo iz izmaglice”, kaže Džon Grinstik. Svi klimaju glavama i mrmljaju.

Kapetan Ejnsti me rukom potapše po ramenu.

„Lili, ovo je bio užasan dan. Moraš da budeš hrabra.”

Hrabra?

Panično gledam oko sebe u njihova od mora ogrubela lica, ali oni naglo sklanjaju pogled. Samo me Endi gleda postojano, te znam da će mi on to saopštiti.

„Šta je bilo?“, šapućem, a suze naviru na njegove ugaljcrne oči.

„O, Lili“, kaže on. „Tvoja baka.”

Ne mora ništa više da kaže, jer se već napinjem u pokušaju da se probijem kroz gomilu.

„Pustite me!“, urlam, a zatim se dajem u trk. Koraci mi odzvanjaju po glatkoj sivoj kaldrmi, preskačem po dva stepenika na putu uzbrdo. Promičem kraj crnog, izgorelog pročelja stolarske radionice, zaobilazim polomljeni nameštaj, iscepani dušek iz kojeg se po kamenom podu rasipa pramenasto punjenje. Endi je iza mene i doziva me, ali ne postoji ništa što me može zaustaviti.

Stigla sam kući. Grudi mi gore, zadihana sam. Ulazna vrata su otvorena, po sredini je vidljiva rupa nastala od sekire. Utrčavam unutra i vidim baku kako leži na stolu: ukrštenih ruku, sklopljenih očiju, modrih usana. Heti sedi kraj nje na stolici, lica podbulog od plača. Skače na noge u času kada upadam i neko vreme ništa ne govori, usta su joj razjapljena. A zatim udara u kuknjavu.

„O, Lili! Čuli su za mačka! Njih nekoliko se razdvojilo od ostalih i zaputilo pravo ovamo! Trebalo je da vidiš baku – bila je kao gnev ognjeni! Ali jedan od njih beše mlad i gadan. Nije poverovao da je mačak na moru. Navaljivao je, optužio ju je da laže i udario je mačem... Ona je onda pala i više se nije podigla... O, Lili, pokušala sam da je spasem, svega mi, ali krv je samo šikljala...”

Ona plače, ja plačem i Endi ulazi plačući. Mačak ulazi poskakujući i samo mjauče, mjauče.

Svijam ruke oko bakinog sirotog hladnog tela; grlim je kao i toliko puta ranije. Ali ona mi ne uzvraća zagrljajem, niti me miluje po kosi tešeći me da je sve u redu. I dalje je čvrsto držim u zagrljaju u toj maloj mračnoj sobi jer kako mogu da je pustim?